מכון לחקר השואה זמכון לחקר השואה

ע"ש ארנולד וליאונה פינקלר

מסי 6

1994 סיון תשנייד – יוני

אוניברסיטת בר־אילן

BULLETIN
of the
Arnold and Leona Finkler

Institute of Holocaust Research

June 1994 – Sivan 5754 No. 6

BAR-ILAN UNIVERSITY

Arnold and Leona Finkler

Institute of Holocaust Research

No. 6
June 1994 - Sivan 5754

BAR-ILAN UNIVERSITY

9 ON

June 1994/Sivan 5754

Institute of Holocaust Research

Arnold and Leona Finkler
BULLETIN

Table of Contents

English Section:

All rights reserved Printed in Israel at 'Graphit' ('Graph-Chen') Press, Ltd., Jerusalem	C
--	---

Book Reviews	From the Editor's Desk	Hebrew Section:		Publications	Book Reviews	Book Surveys	Holocaust Studies in Israel	Research and Projects	From the Editor's Desk
	Desk						s in Isi	jects	Desk
	1	`					2e		
		٦.				-	_		
			-						
ť					, ·				100
. :		÷	Į.		1 1			٠.	
411								٠.	
	•-	· .		٠.		į,	7.		
				 7	÷				
									-
- 1									
	•								Ċ
•		:							

Research and Projects

and Ghetto Fighter's House in March 1993 in commemoration of fifty nation: Nazi Attitudes and Jewish Problems", Studies in Religion, ercise in Historical Thinking", Zmanim (published by Tel Aviv Universi Historians: Conceptualization, Periodication and Explanation. An Ex years since the Warsaw Ghetto uprising (the topic being: "Jewish Resist-Sciences Religieuses 22/2 (1993) (a Canadian journal) ty, nr. 42 (Summer 1992); and "Jewish Religious Life Under Nazi Domi Among his recent publications are: "The Holocaust in the Eyes of the tional Conference of Jewish Studies, held in Jerusalem in June 1993 Vashem International Scholars Conference held in Jerusalem in June the impact of the Holocaust on Religious Jewry at the Ninth Yad ance during the Holocaust"—the term and its meaning), and a lecture on delivered the opening lecture at the joint conference of Haifa University on Religious Life and Leadership during the Holocaust, Prof. Michman Toronto (1991-2) to become Department Chair of the Department of Institute of Holocaust Research, returned from his sabbatical leave in 1993. He also acted as chairman during a session of the Eleventh Interna Jewish History at Bar Ilan University. Apart from continuing his research Prof. Dan Michman, Chairman of the Arnold and Leona Finkler

* Dr Judith Tydor Baumel has completed her study of Kibbutz Buchen-wald, the first "Hachshara" kibbutz to be founded in Germany after the Holocaust, and is now having it translated into English. She is also working on a study of gender and the collective memories of the Holocaust in various countries. Dr. Baumel spoke about the Ultra Orthodox attitude towards the armed uprisings at the joint conference of Haifa University and Ghetto Fighter's House in March 1993, gave a talk about "Women during the Holocaust" at the Interdepartmental seminar in April 1993 and delivered a lecture on "Kibbutz Buchenwald" at the

International Conference of Jewish Studies in Jerusalem in June 1993. During the year she made two appearances on Israeli television as a historian presenting material about women during the Holocaust and regarding her book A Voice of Lament, which was published in 1992 by Bar-Ilan University Press. The book was personally presented by Prof. Michman to Mrs. Leona Finkler in Toronto, and to Chief Rabbi Israel Meir Lau, in September 1993. The book was reviewed by all the major Israeli newspapers in their literary supplements.

early 1994 by Yad Yitzhak Ben-Zvi of Jerusalem. extensive book Mapai and the Holocaust 1939-1942 was published in which she made great progress in conceptualizing part of her project. In conference held by Haifa University and Ghetto Fighter's House in addition to coordinating the Interdepartmental Seminar, Dr. Eshkoli's Moshe Davis at the religious moshav Nir Galim, near Ashdod, during Dr. Eshkoli spent two weeks at the research retreat sponsored by Prof. Holocaust within Mapai 1933-1945" (in Studies in Zionism 14/1 (1993). Aviv University, vol. 17 [1993]) and on "Three Attitudes towards the Europe at the Beginning of the War (in HaZiyonut, published by Tel rising. She published articles about the issue of Zionist activists leaving March 1993 to commemorate fifty years since the Warsaw Ghetto up-Jewish self-defense in Poland on the eve of the Second World War at the that subject. In addition, she delivered a lecture about Education towards HaPoel Hamizrachi Facing the Holocaust" and delivered a lecture at the * Dr. Chava Eshkoli continued her project on "The Mizrachi and the International Conference of Jewish Studies in Jerusalem in June 1993 on

* Dr. Penina Meizlish is continuing her study of Viktor Hayyut, an important Jewish personage who served on the Lvov (Lemberg) City Council during the 1920's and 1930's. She has interviewed people who were acquainted with Hayyut and her article about Viktor Hayyut and his journal was accepted by Gal-Ed, a collection about the History of Polish Jewry published by Tel-Aviv University. The major part of her study, being the editing of Hayyut's diary, is presently in an advanced stage. Another article of her's about the attitude of Israeli society towards the Holocaust from then until today was recently published in Shdemot. * Mrs. Rivka Knoller has continued translating material for the project on The Holocaust in the Eyes of the Orthodox among the D.P.'s. under the guidance of Prof. Gershon Greenberg, (American University, Wa-

shington), a research fellow of the Institute. She is also continuing her project on the Denial of the Holocaust. There she is editing a bibliography about Holocaust denial and has collected articles and information which will serve as a basis for a full study about denial of the Holocaust. She was assisted by Dr. Ben-Avner in translating sources from the French and German. Mrs. Esther Drenger also assisted in typing the catalogue and filing the material.

* Dr. Yehuda Ben Avner has completed his study of the Orthodox Rabbinate as seen through the pages of *Der Israelit*. He also assisted Mrs. Rivka Knoller in the project about Holocaust denial. Dr. Ben-Avner completed a Hebrew edition of his book on German Orthodoxy which has already been published in German. The Hebrew edition will be published as a research paper by the Open University of Israel.

* Dr. Yosef Karniel has completed the final section of his study of Austrian Orthodoxy during the period between the two world wars. The study will serve as an introduction to the detailed index of Austrian Orthodox Jewish newspapers between the two world wars, to be published in the series of "Research Infrastructure" of the Institute. In addition he has published an article regarding the relationship of the Austrian Clergy to the Jews in the 1930's (Yalkut Moreshet 55 [October 1993]). Another article, about the Young Guard of the Mizrachi in Austria between the Two World Wars will be published in a volume on Religious Zionist Youth edited by Prof. M.Z. Kaddari & Bar-llan University.

Administration and Library

* Mrs. Zippi Berman coordinated the secretarial workings of the Institute.

* Mrs. Ruth Berkeley assisted by Mrs. Esther Drenger continued cataloging and arranging the Institute's library. This year the library received a great deal of material from Germany on the topics of historiography and antisemitism as well as many donations from Holoaust survivors in Israel. In an attempt to solve problems of overcrowding, the Library was granted the use of a storage room in the cellar of the Jewish Studies building. As for activities in the upstairs section, the articles about Denial of the Holocaust were catalogued and have been arranged in a special cabinet. The Institute is also in negotiations with the Bar-Ilan School of

Social Work regarding the transfer of the section on psychological aspects of Holocaust survivors and their children to the library. Finally, as in previous years the librarians prepared special folders containing the required readings in the various Holocaust courses being taught on Holocaust history. These folders assist students in preparing their bibliographical readings for these courses.

The Interdepartmental Seminar

During the 1992-93 academic years the Interdepartmental Seminar held five lectures.

- 1) On November 3, 1992 Dr. Chana Yablonka of Ben-Gurion University delivered a lecture about the Absorption of Holocaust survivors in Israel during the War of Independence.
- 2) On January 6, 1993 Dr. Ronald Zweig of Tel-Aviv University spoke about the Allied Plans regarding the Survivors before the end of the Second World War.
- 3) On February 2, 1993 Dr. Shmuel Spektor of Yad Vashem deliwered a lecture about new material which is now being uncovered in archives and institutions in the CIS and other Eastern European countries.
- 4) On April 20, 1993 Dr. Judith Baumel of Bar-Ilan University delivered a lecture about Women during the Holocaust.
- On June 7, 1993 Prof. Alvin Rosenfeld delivered the Arnold Finkler Memorial Lecture (see below).

Lectures and Conferences

Other special lectures and one-day conferences that were held include the following:

1) The Annual Teacher's one-day conference held prior to the 10th of Teveth. The annual conference was held on December 28, 1992 in cooperation with the Department of Jewish History, General History, the School of Education, the Division of Teachers Supplementary Training and the Board of Education. The topic chosen was the S.S. and the Jews during the Holocaust and it drew an audience of over 400 persons. Lectures were delivered by Prof. Dan Michman, Prof. Zwi Bacharach and Dr. Hannah Yaoz.

- 2) Prof. Michman's lecture on the Yom Hashoah Memorial Occasion organized by the Bar-Ilan Student's Association. On April 18, 1993 a special commemorative ceremony was held on the occasion of Yom Hashoah. The ceremony was held in cooperation with the office of the Campus Rabbi. Prof. Dan Michman delivered the keynote lecture to an audience of over 500 persons.
- 3) The Arnold Finkler Memorial Lecture. The Lecture was held on June 7, 1993 and Mrs. Finkler and her daughter attended. The lecture, in English, was delivered by Prof. Alvin Rosenfeld of the University of Indiana who spoke about "Anne Frank and the Public Image of the Holocaust". Approximately 50 people attended. The lecture was held at the initiative of Mrs. Finkler who also promised to donate additional funds to the Institute.

Publication of a Book on Holocaust Revisionism

cooperation with Yad Vashem and the US Holocaust Memorial Museum. assurance of cooperation on this matter from the Museum's director, Dr. of the US Holocaust Memorial Museum, Prof. Michman received an In his recent trip to Washington while attending the opening conference serve them in debates with Revisionists and with those who are influenced and will provide both scholars and laymen with exact material which can extensive bibliography of Revisionist literature and counter-Revisionist diagrams, notes and a list of the literature which can be consulted by Venezuela which will be used to assist in the book's publication. Michael Berenbaum. A donation was made by Mr. Tuviah Greenfeld of by them. Hopefully, dissemination abroad will be encouraged through literature will be included. After completion, the book will be published those who are interested in more details about the subject. Additionally, confronted with the historical facts as have been revealed in scholarly Holocaust research. These answers will be accompanied by photos, intends to publish a book in which each argument will be analyzed and used in Holocaust denial literature in different countries. The Institute The Holocaust Revisionism project has been assembling the arguments

The project's main researchers are Prof. Dan Michman and Prof. Zwi Bacharach. Mrs. Rivka Knoller will coordinate the material's compilation

appearing in Revisionism literature, under the direction of the main and an additional researchers will prepare the answers to the arguments

The Holocaust Period in Belgium

will include approximately 630 pages and will be published in English by during his sabbatical stay in Toronto. During the past year the material authors for approval were translated from French and Dutch, edited and sent back to their addition, three additional articles arrived from authors abroad. These was sent out to the authors and the articles were returned and edited. In the Institute. Most of the preparatory work was done by Prof. Michman Finkler Institute at Bar-Ilan University, has been completed. The book The editing of the book, based upon the 1989 conference held by the

Information Center on Holocaust Revisionism

concentrated material about Holocaust Revisionism and antisemitism about the topic and by an M.A. student from the Department of Jewish student from the Department of General history who is writing his thesis Revisionism was prepared, which was widely acclaimed by students and history who is writing a seminar paper on the topic. researchers alike. The material collected is now being used by an M.A. Throughout the year a new bibliography of literature on Holocaust The Center has been established in order to assist researchers in finding

They can now search for material using the following codes:

- . Author/editor
- Time a 1946 1967
- b 1967 1983
- 1983 —
- 3. Country
- Language
- Revisionist/Disputation
- 6 20 Claims

- 6. Anti Zionism/Antisemitism

- Delegitimization of the State of Israel
- Allied propaganda Technology — attributing different purposes to the gas chambers/
- 10. Cleansing the Third Reich and its leaders/ German nationalism.
- 11. Statistical forgery/the Jews who were killed were really listed as citizens of Eastern European countries
- The Jews emmigrated and were not killed/ the Jews died of plagues or were killed during the bombardments.
- The Jews declared war on the Third Reich/ Most of the Jews killed of retaliatory attacks. by the Germans were spies, sabotagers, partisans, criminals or victims
- Re-interpretation of words and phrases of the Nazi Jargon
- 15. Disqualification of documents and testimony.
- 16. Accepting testimony from people who claim that they were there but didn't see anything.
- Legislation against Holocaust denial
- The use of civil rights to distribute material denying the Holocaust
- 19. Twisting the Holocaust.
- 20. Lack of any documentation.

The Joseph Carlebach Institute

created in 1992 through private funds from the city of Hamburg as part several types of activity during the past academic year. The Institute, which functions in cooperation with the Finkler Institute sponsorec of the School of Education at Bar-Ilan University, is headed by Dr The lecture — "The sacrifice of Isaac — a double trial" was delivered by memorial lecture on the anniversary of Rabbi Joseph Carlebach's death Miriam Gillis-Carlebach. On the 8th of Nissan 1993 the Institute held a Prof. Uriel Simon. The Joseph Carlebach Institute for Contemporary Jewish Teaching

devoted to the topic of "Education and Culture of German Jews after 60 to 80 participants attended each of the sessions. The conference was ence in Hamburg. 250 persons attended the opening session and between 1918". During Dr. Gilis-Carlebach's visit to Germany an initial agreement In July 1993 the Carlebach Institute held the second Carlebach confer-

was reached with Olms Verlag regarding the publication of a third volume of Rabbi Joseph Carlebach's writings.

The Institute has begun a three part study of the topic "Jews and Judaism in Schleswig-Holstein". The research project was initiated and partially funded by the "Organization of Jews from Schleswig-Holstein. The Carlebach Institute also held a Master's and Doctoral Seminar on "Trends in Jewish Education at times of Crisis" in which 18 students participated.

Braun Lectures In the History of the Jews in Prussia

In November 1991 the Braun Chair in the history of the Jews of Prussia was established at Bar-Ilan University and has since worked closely with the Finkler Institute. In November 1991, at the Chair's inauguration, Prof. Shulamit Volkov of Tel-Aviv University delivered a lecture entitled "Prussian Jewry — Myth and Reality". At the same inauguration Prof. David Sorkin of the University of Wisconsin at Madison lectured on "The Spirit of Prussian Jewry: The Dual Legacy of Berlin". Both lectures have subsequently appeared in booklet form. Two other lectures — by Prof. Steve Aschheim from the Hebrew University, Jerusalem and Prof. Steven Lowenstein from the University of Judaism, Los Angeles, — are forthcoming.

As we went to print Dr. Joseph Karniel, veteran researcher of the Institute, suddenly passed away. The Institute mourns his loss and extends condolences to his family.

Holocaust Studies in Israel 1990–1992

Various Holocaust related topics are presently being taught in six Israeli universities: The Hebrew University of Jerusalem, Haifa University, Tel-Aviv University, Bar-Ilan University, Ben-Gurion University of the Negev and the Open University of Israel. Courses on the Holocaust are also being taught at the Kibbutz Seminar—Teachers College in Tel-Aviv and at the Effal Seminar. The previous issue of the Bulletin contained information regarding Holocaust studies in Israel between 1990–1992. In this issue we present the continuation of this survey, covering the academic year 1992–3. Our survey includes a listing course titles, names of lecturers teaching these courses, type and length of course, framework in which it is taught.

Key to tables

	ED	SH	GH	H	Q	¥	Ť	Ľ	co
	ED Education	HS Holocaust Studies	GH General History		Institute of Contemporary Jewry	Workshop	Tutorial	Lecture	Seminar
ì	S 0	EYS	ווי	Ţ					

Jewish Philosophy

HS Holocaust Studies

ED Education

HL Hebrew Literature

PS Political Science

IHS Institute of Holocaust Studies

SW Social Work

SW Social Work
LY Limudei Yesod (Introductory courses in Judaism)
TT Teachers Training

BA Bachelors Degree
MA Masters Degree

u unknown

y yearly

s semester

trimester

For example: a course listed as: S/2hr.y CJ/MA is a Seminar given for two hours a week as a yearly course at the Institute of Contemporary Jewry in the Master's Degree program.

The Hebrew University of Jerusalem

			•
lecturer	topic	type/length dept. no	h dept. no.
Dr. Y. Schwartz	Hebrew Literature and	S/2hr.s	HL/BA
	the Holocaust	•	
Dr. D. Bankier	Dilemmas of the Holocaust	L/2hr.s	CJ/MA
Dr. E. Lederhandl	Dr. E. Lederhandler American Jews during the	S/2hr.s	CJ/MA
	Holocaust	: •	
Prof. Y. Bauer	The Vilna Ghetto	S/2hr.s	CJ/MA
Prof. Y. Bauer	The West and the Hol.	S/2hr.s	CJ/MA
Prof. Y. Gutman	Research Seminar	S/2hr.s	CJ/MA
Dr. D. Bankier	Nazism, Fascism and the	S/2hr.y	CJ/MA
-	Jews	L!	
Prof. J. Foerster	Hitler's Germany	S/2hr.s	CJ/MA
Prof. J. Foerster	The German Army	S/2hr.s	CJ/MA
Dr. D. Blattman	Non-Zionist Undergrounds	S/2hr.y	CJ/MA
Dr. S. Almog	Christian Foundations of	S/2hr.y	CJ/MA
	Modern Antisemitism		,
Dr. S. Epstein	Antisemitism after 1945	S/2hr.s	CJ/MA
Dr. D. Ofer, Prof.	Selected Problems of the	L/2hr.y	CJ/BA
Y. Bauer	Holocaust	•	•

el Aviv Universit

Bar-Ilan University

lecturer	topic	type/length dept. no.	dept. no.
Dr. C. Eshkoli	From Antisemitism to	L/2hr.y	LY/BA
	Holocaust	,	****
Dr. C. Yaoz	Teaching Holocaust	L/2hr.s	ED/BA
	Literature		Hearts Townson Townson Townson
Prof. D. Michman	From Hatred to Annihilation L/2hr.y	ion L/2hr.y	JH/BA
Prof. D. Michman	Jewish Emigration during the S/2hr.y	the S/2hr.y	JH/BA
	Nazi Era.		2 (1944) 18 (1944) 18 (1944)
Prof. D. Michman	The Holocaust as an event in S/2hr.y	in S/2hr.y	JH/MA
	"Jewish" or "general" history)Ty	
Prof. Z. Bacharach	Prof. Z. Bacharach Germany between	S/2hr.y	GH/BA
	Unification and Dissolution	111	
Prof. M. Cohen	British Policy and the SecondS/2hr.y		GH/BA
	World War	:	
Dr. J. Baumel	From Antisemitism to	L/2hr.y	OS/BA
-	Holocaust		

Haifa University

Mr. A. Komlosh	Dr. A. Cochavi	Mrs. R. Weiman Dr. J. Baumel	Mrs. R. Weiman	Dr. Y. Weitz	Dr. Y. Weitz
WWII as a European War S/4hr.s	Holocaust Policies Regarding War	The Holocaust and its ImpactL/3hr.s Jewish Women During the S/4hr.s	in the second of	and Germany 19451960 The Refugees and Jewish DP's in Zionist policy	The Yishuv, the Holocaust
S/4hr.s	L/2hr.s	ctL/3hr.s S/4hr.s	L/3hr.s OS/BA	S/2hr.y	S/4hr.s
GH/BA	GH/BA	OS/BA JH/BA	OS/BA	EYS/MA	EYS/BA

Ben-Gurion University

		Dans A A
		D. F A
L/4hr.y HL/B	Prof. A. Appelfeld The Holocaust Before the L/4hr.y HL/BA	A. Appelfeld

The Open University of Israel

Mr. G. Greif/		Dr. Y. Weitz/		Dr. D. Michman/
symposia, movies).	1800 pages,	(self study from booklets,	Reckoning	Days of Holocaust and
			•	L+T/y
				В/

Seminar Hakibutzim

	Mr. U. Lapidot Concentration Camps and L/2hr.y JH	Mr. A. Horowitz Rescue During the Holocaust L/2hr.y	Dr. N. Keren Teaching the Holocaust in	Dr. A. Horowitz General Holocaust Course	Mr. A. Atzili/ U. Lapidot/	
mps	mps and	Holocaus	caust in			
z 4	L/2hr.y	tL/2hr.y	 L/2hr.y	L/2hr.y		
	JH	JH	JH	SH		

Efal Seminar

Dr	
۔ نے	
Or. J. Baume	
umel	. :
- 1	ŀ
Dilemma	
mmas	
Õ	
ţ	
þ	
Но	
nas of the Holocaust	
Ļ	
L/2hr.s	
• '	
SH	

lecturer	topic	type/length dept. no.	dept. n
Dr. M. Shelach	Germany and the DestructionL/2hr.y JH/BA	nL/2hr.y	ЈН/ВА
Dr. N. Barzel	of European Jewry Teaching the Holocaust in	L/2hr.s	ED/BA
Dr. N. Barzel Dr. N. Barzel	Holocaust ance during the	L/2hr.s L/2hr.y	ED/BA ED/BA

Book Surveys

Memoirs and Personal Recollections

— Aaron, Frieda W., Bearing the Unbearable: Yiddish and Polish Poetry in the Ghettos and Concentration Camps, Albany: SUNY Press, 1992, xii+242p.

Frieda W. Aaron, Associate Professor of English and Comparative Literature at City University of New York, is a survivor of the Warsaw ghetto, Maidanek and other concentration camps. Her pioneering study of Yiddish and Polish-Jewish concentration camp and ghetto poetry documents the emergence of a unique literary form as reaction to the atrocities. The author shows that the mission of the poets was to provide testimony to their epoch, to speak for themselves and for those who perished. For the Jews in occupied Europe, this poetry was a means of affirming traditional values and expressing moral defiance to keep their spirit alive. Among the poets surveyed are Avraham Sutzkever, Julian Przbos, Wladyslaw Szlengel, Isaiah Spiegel and Shmerke Kaczerginiski.

— Alland, Bronislawa, Memoirs of a Hidden Child During the Holocaust: My Life During the War, Lewiston, Queenston, Lampeter: Edwin Mellen Press, 1992, vi + 81p.

Bronislawa Alland began writing her war memoirs in December 1945 in Lodz, Poland, she had recently returned from Germany where she had spent the previous fifteen months, first in a forced labor camp and then in a German town, awaiting repatriation after liberation in May 1945. "Bronka" was eight years old when the war began and fourteen when she

started her memoirs. They provide a unique, young girl's perspective, of the Warsaw, Ghetto, daily life in hiding and experiences in a forced labor camp in Germany under a false identity. Long after the war her younger brother translated her memoirs and had them published as a testimony to a family's oddessey in war torn Poland and Germany during the Holocaust.

Garbarz, Moshe and Garbarz, Elie, A Survivor, Detroit: Wayne State UP, 1992, 274p.

Moshe Garbarz's memoirs, first published in France in 1984, document the daily struggle of an ordinary man to live through the Nazi death camps. The Warsaw born Garbarz had moved with his family to France as a teenager and was captured and deported by the Gestapo in 1941. In his book, Garbarz describes the forced labor, near starvation, beatings and helplesseness of the victims of the Third Reich. The memoir is testimony to the courage and determination of one man to survive while remaining a moral human being.

— Salsitz, Norman and Skolnik, Richard, A Jewish Boyhood in Poland: Remembering Kolbuszowa, Syracuse: Syracuse University Press, 1992, xv+296p.

Kolbuszowa was a thriving, small Polish town of 4,000 people, half Polish-Catholics, half Jews. Norman Salsitz, the last of nine children born in Kolbuszowa, describes the life of the Jewish community of this town during the inter-war period. Forced by the Nazis in 1941 to assist in the destruction of the Jewish ghetto in which his family lived, Salsitz was sent to a German work camp but escaped into the woods to survive the war.

At the time of the German occupation of Poland in World War II Hershel Zimmernman was a young man of twenty one, working in the city of Warsaw in a self-owned knitting factory. His wartime memoirs, dictated to his wife over forty years after the war's end, shortly before his death, provide us with a unique description of life in a Jewish resistance unit operating in the Polish forests during the Second World War.

Research Literature

 Burleigh, Michael and Wippermann, Wolfgang, The Racial State: Germany 1933-1945, Cambridge: Cambridge UP, 1992, 386p.

The authors of this book, the first a lecturer in International History at the London School of Economics and Political Science and the other, a professor of history at the Freie Universitact in Berlin, have documented the ideas and institutions which supported the restruction of a "class" society along racial lines. The book begins with a comprehensive discussion of the origins of Nazi racial ideology and then shows how it was translated into official policy. Apart from discussing the systematic persecution of the Jews, it also documents the fate of lesser known groups such as the Sinti and Roma gypsy tribes, the mentally handicapped, the "asocials" and the Homosexuals.

— Finkielkraut, Alain, Remembering in Vain: The Klaus Barbie Trial and Crimes Against Humanity, New York: Columbia UP 1992, xxxvi+102p.

In 1988, in the first Nazi war criminal trial to take place in France, Klaus Barbie, the "Butcher of Lyon" was found guilty of crimes against humanity and sentenced to life in prison. Nevertheless, Alain Finkielkraut, a prominent member of the new generation of French intellectuals, found

the trial to be a moral failure. In his book, Finkielkraut claims that the trial attests to the failure of international society to take responsibility for criminals of state. In trying Barbie not only for crimes against Jews but also for actions against the Resistance (on which the statue of limitations had run out), the French court blurred the definition of "crimes against humanity."

The book also contains an introduction by Alice Kaplan, associate Professor of Romance Studies and Literature at Duke University, written especially for the American audience. The introduction provides background on Klaus Barbie, the trial and the Resistance. A glossary of names and terms is also included.

 Paldiel, Mordecai, The Path of the Righteous: Gentile Rescuers of Jews During the Holocaust, Hoboken, N.J.: Ktav in association with the Jewish Foundation for Christian Rescuers/ADL, 1992, xix+401p.

Mordechai Paldiel, Holocaust survivor and director of the Yad Vashem section on righteous gentiles has written a book profiling hundreds of heroic gentile men and women who saved Jews during the Holocaust. The descriptions, taken from the Yad Vashem files, describe people in virtually all countries of Nazi occupied Europe, who put themselves and their families at risk in order to save the lives of Jews fleeing the Nazi terror. Some were motivated by religious dictates, others by compassion and feelings of intense morality. All knew that their fate would be sealed if caught assisting or hiding Jews. The book provides us with a different view of gentile behaviour during the Holocaust than is often portrayed in Holocaust literature.

 Rosen, Norma, Accidents of Influence: Writing as a Woman and a Jew in America, Albany: SUNY Press, 1992, xiii+210p.

For Norma Rosen, author and lecturer at New York University, the Holocaust is the central event of the twentieth century. This book exam-

ines the relationship of post-Holocaust writers to their work in terms of subject, language, imagery and facing up to the task of writing in a post-Holocaust era. Among the authors surveyed are T.S. Eliot, Simone Weil, Anne Frank, E.L. Doctorow, Norman Mailer, Eugenio Montale, Philip Roth and Saul Bellow. The book's subtitle — Writing as a Woman and a Jew in America — is also Rosen's credo, connecting Holocaust writings with her own personal experiences as an American-Jewish woman writer in the post-Holocaust era.

— Usborn, Cornelie, The Politics of the Body in Weimar Germany, London: Macmillan, 1992, xviii+304p.

Cornelie Usborn, Lecturer in European History at the Rochampton Institute in London, has documented the progress made in Weimar Germany towards reproductive freedom and maternity protection. This afforded women an unprecedented measure of control over their lives. However, it also stimulated State intervention in the field of reproduction, culminating with the reactionary doctrines of the Hitler era. Usborn charts a familiar topic by using new sources and provides us with a clear and concise survey of the "body politics" of the pre-Hitler era.

— Young, James E., Writing and Rewriting the Holocaust: Narrative and the Consequences of Interpretation, Bloomington: Indiana UP, 1988, viii+243p,

James Young, assistant professor of English and Jewish studies at the University of Massachusetts at Amherst has written a book which is fascinating for literary scholars and historians alike. Young claims that we cannot know the Holocaust—or any other historical event—outside of the ways it is passed down to us in its many texts. He therefore concentrates upon the mechanism of creating historical Holocaust memory through diaries, memoirs, fiction, poetry, drama, video testimony and memorials. He then explores the consequences of narrative understanding for victims and later survivors and finally, for the post-war generations responding to their own world in the light of the Holocaust.

Young's final chapter on Holocaust memorials has also served as a jumping off point for another book, devoted solely to Holocaust memorials found in several countries, and particularly those in Germany, Israel, Austria and the United States.

Women During the Holocaust

- Rittner, Carol and Roth, John K., Different Voices:
 Women and the Holocaust, New York: Paragon House,
 1993, xiv+435p.
- Shelley, Lore, Auschwitz The Nazi Civilization: Twenty-Three Women Prisoners' Accounts, Lanham, New York, London: University Press of America 1992 x+296p.
- —Shelley, Lore, (comp. and tr.) Criminal Experiments on Human Beings In Auschwitz and War Research Laboratories: Twenty Women Prisoners' Accounts, San Francisco: Mellen Research University Press, 1991, vii+402p.

Women during the Holocaust is a topic which has been of great interest lately to both scholars and laymen alike. Stemming from the recent growth of interest in Gender topics, a steady trickle of scholarly literature on the topic has begun to appear. One of these is an anthology put together by Carol Rittner and John K. Roth — a collection of sources and studies about women's lives during the Holocaust. The book is divided into several sections, each of which deals with a different fact of Holocaust experience. The "Voices of Experience" recounts the painful stories of survivors. "Voices of Interpretation" offers new insights of women scholars of the Holocaust. In "Voices of Reflection" women artists and intellectuals contemplate the Holocaust. While much of the literature appearing in the book has long been available to the public, the authors have done us a valuable service by collecting relevant material on women during the Holocaust into one volume which is already being used as a textbook in courses on Holocaust and Gender.

A second genre of literature dealing with women during the Holocaust are collections of survivor testimonies. Two such books have recently

been compiled and edited by Dr. Lore Shelley who has long researched the topic. The author of Secretaries of Death, a book in which she documented the lives of women working as secretaries in the Gestapo offices in Auschwitz has now provided us with two additional collections dealing in part with Auschwitz victims and survivors. The first includes twenty-three accounts of women prisoners who had been forced to labor in the administration, SS enterprises and workshops of Auschwitz. Along with Shelley's personal story, the accounts appearing in the volume present the female experience in the camps while dealing with both general issues that were common to all inmates along with the genderspecific problems. Not only do the victims appear in the accounts. So do the perpetrators, through the inmates eyes. Shelley's book deals with several sub-camps that were connected with the three Auschwitz camps. It documents agricultural experiments along with industrial slavery, providing testimony from both Jewish and non-Jewish prisoners.

In yet another collection of prisoners testimonies, Lore Shelley brings us documentation of criminal experiments on women prisoners in Auschwitz. She also documents the agricultural experiments which were carried out at the agricultural satellite camp of the Polish town of Rajsko.

The advantage of oral testimony is well known among scholars, drawing upon sources which would otherwise not be available. However, the studies based solely upon such documentation have a tendency to be one sided, overemphasizing certain aspects of Holocaust existence without giving the reader the necessary balance to ensure a total picture. Shelley's books are problematic in this aspect and have to be read along with other, more balanced studies of the period. However, without a doubt, both the studies and sources now becoming available to the public will certainly add to our knowledge of women's life during the Holocaust.

Book Reviews

1938. Le leggi contro gli ebrei" La Rassegna Mensile Di Israel vol. LIV n.1-2 Gennaio — Agosto 1988. Teveth — Elul 5748

The special issue of La Ressegna Mensile Di Israel, published by the Unione delle Comunita Israelitische Italiane on the fiftieth anniversary of the beginning of the anti Jewish legislation in Italy, is indeed special. It is so because the editor, Michele Sarfatti, coordinating the work between the staff of the journal, led by Guido Fubini and the Centro di Documentazione Ebraica Contemporanea, has produced a 518 page volume rich in primary sources, bibliographical data, memoirs, research monographs and interpretations of a period that defies almost all the cultural and moral parameters of human civilization.

Undoubtedly, the most important part of this work, from the researcher's point of view, is the publication of the photocopies of the Fascist Anti-jewish Italian laws and decrees, as enacted since November 13, 1938 by their original publication in the Gazzetta Ufficiale del Regno D'Italia, and after the occupation of Italy by the German Army and the institution of the Republica Sociala Italiana—better known as Repubblica di Salo—by the Gazzetta Ufficiale D'Italia (pp. 65–168). This legal corpus, brought here with two introductory texts of Sarfatti himself, justify in itself the publication of the volume, not only for its remembrance value but because they allow the interested reader a broad, comprehensive and precise vision of the legal contents of Italian racist discrimination in the fascist era. Another 27 pages of circular letters (circolari) briefly and effectively introduced again by Sarfatti, provide us with a very good insight of the workings and administrative difficulties and doubts about the enforcing of the above mentioned legislation. All this is followed by

Anna Canarutto's study of the interpretation which the magistrates gave to racial legislation, thus completing the legal aspect of fascist Antisemitism.

Not neglecting the ideological, publicistic and propagandistic aspects of the fascist anti-jewish campaign, two articles on this issue, originally published in *Il Diritto Razzista and Razza E Civilta* are also reprinted in this issue, giving us an idea of the direction assumed in this field when the political elite opened the gates to discrimination. This aspect is supplemented by Adriana Goldstaub's bibliographical and editorial review of the Antisemitic publications in 1938, the first year of the official antijewish campaign. Another interesting aspect of the fascist policies towards the Jews is provided by Stefano Caviglia in his study on the Antisemitic attitudes of the Ministry of Interior Affairs, richly illustrated by two documentary appendixes.

Other studies on the regional, communal, educational, journalistic and post-fascist bibliographical aspects of the period follow and complete this volume, that, in our humble opinion, more than fulfills the goals of remembrance and faithful truth, set by Tullia Zevi in the introductory pages. In this kind of work, it is very difficult to achieve even results on all the different parts that compose it. But in this case, the historical perspective and the plurality of theses and opinions are overwhelmed by the amount and richness of primary sources, providing the reader a rare opportunity to judge by himself on the basis of a large amount of almost raw historical data, on many of its aspects, overcoming thus, the natural shortcomings implied in this kind of project.

Having expressed these views I cannot but strongly recommend the reading of this issue of the *Rassegna Mensile Di Israel*, with the hope that in the future most of it will also be made available to the English reading public.

Department of Political Science,
The Hebrew University of Jerusalem

Recently published:

by: Judith Tydor Baumel "A Voice of Lament": The Holocaust and Prayer ("Kol Bechiyot: Hashoah Vehatefilah")

afterwards in memory of its victims — from the historical, liturgical and examines the connection between the Holocaust and special Jewish Baumel of the Institute of Holocaust Research at Bar-Ilan University. It theological aspects, with primary emphasis placed upon the first of the prayers — both those written during the Holocaust and those composed The book is result of a seven year study carried out by Dr. Judith Tydor

The book is divided into two sections:

by most of the Jewish world. a single memorial prayer for Holocaust victims which could be accepted a vis their relationship to the Holocaust and the possibility of composing Chief Rabbis and prominent rabbinical leaders throughout the world, vis A separate chapter examines the results of a survey taken among the World during the Holocaust, and the Jewish world after the Holocaust. phrasing. Among the situations covered are occupied Europe, the Free were composed, their historical and theological implications, and their these situations and analyzes the conditions under which the prayers were written. Each of the chapters in this section is devoted to one of various situations in which special Jewish Holocaust-related prayers Part A serves as the historical framework of the study and examines

Holocaust. studies and surveys of Religious Jewish life during and after the form and Reconstructionist. The book also includes a source list of Jewish denominations — Ultra-orthodox, Orthodox, Conservative, Re-Part B includes the texts of over 60 Holocaust-related prayers from all

Research) (the book may be ordered through the Finkler Institute of Holocaust

Publications

at a significant discount. Prices quoted include postage and handling. The following publications are now available: readers of the Bulletin an opportunity to purchase Institute publications The Arnold and Leona Finkler Institute of Holocaust Research is offering

University Press, 1992, 240p. (contact Bar-Ilan University Press directly). Voice of Lament: The Holocaust and Prayer), Ramat Gan, Bar Ilan 1) Judith Tydor Baumel, "Kol Bechiyyot: Hasho'ah Vehatefila (A

zecky Collection" found in the Institute Archives, Ramat Gan, The pages). Arnold and Leona Finkler Institute of Holocaust Research, 1990. (56 2) Judith Tydor Baumel and Rivka Knoller A Guide to the "Dwor-

Zwischen Zwei Weltkriegen, Hildesheim, Georg Olms Verlag, 1987 3) Yehuda Ben-Avner, Vom Orthodoxen Judentum in Deutschland \$3.00/7.20 shekel

100p.

Leona Finkler Institute of Holocaust Research, 1992. 4) Yehuda Ben-Avner, Der Israelit, Ramat Gan, The Arnold and \$15.00/36.00 sheke

Finkler Institute of Holocaust Research, 1986, 140p. and Organizations in Israel, (Heb.), Ramat Gan, The Arnold and Leona the Holocaust 1939–1945: Guide to the Archives of Religious Institutes 5) Meir Edelstein and Penina Meizlish (eds.), Religious Jewry During \$11.00/30.00 sheke

Collection vol. I. Letters and Hebrew manuscripts (Heb.), Ramat Gan. Matter from the Legacy of Rabbi Samson Raphael Hirsch: the Saenger Institute for Research of Diaspora Jewry, 1982, 57+VIp. 6) David Farkas (ed. and comp.), Guide for Manuscripts and Printed \$12.50/30.00 shekel

7) Nathaniel Katzburg, Hungary and the Jews 1920-1943, Ramat \$7.50/18.00 shekel

Gan, Bar-Ilan University Press, 1981, 299p. (Contact Bar-Ilan UP

\$15.00/36.00 shekel

and Studies (Heb.), Ramat Gan, Bar-Ilan University Press, 1981, $240+VIII_{\mathbf{p}}$. 8) Nathaniel Katzburg (ed.), Pedut: Rescue in the Holocaust — Texts

\$15.00/36.00 sheke

9) Keshev: Sources and Studies (Heb.) vol. 1 (1985), 65+XIp.

and Leona Finkler Institute of Holocaust Research, 1989 (reprint 1992) in Europe During the Holocaust 1939-1945, Ramat Gan, The Arnold 10) Rivka Knoller, The Activities of Religious Zionist Youth Groups \$7.50/18.00 shekel

\$7.50/18.00 shekel

Research, third edition 1992 Ramat Gan, The Arnold and Leona Finkler Institute of Holocaust 11) Rivka Knoller, The Denial of the Holocaust: A Bibliographpy,

\$7.50/18.00 sheke

entries). to Community Memorial Books (Heb.), Ramat Gan, The Arnold and Leona Finkler Institute of Holocaust Research, 1990 (47 pages, 322 12) Penina Meizlish, Religious Life During the Holocaust according

\$3.00/7.20 shekel

Research, 75p. in conjunction with the Arnold and Leona Finkler Institute of Holocaust (Heb.), Ramat Gan, Department of Education, Bar-Ilan University, n.d. 13) Chana Yaoz, The Holocaust — Articles on Holocaust Literature

\$4.00/9.60 shekel

Ramat Gan, Department of Education, Bar-Ilan University, n.d., 75p. 14) Chana Yaoz [Israeli] Poetry and Prose on the Holocaust (Heb.),

\$4.00/9.60 sheke

of Holocaust Research, n.d., 75p. and Plays (Heb.), Ramat Gan, The Arnold and Leona Finkler Institute 15) Chana Yaoz, Teaching the Holocaust — [Israeli] Poetry, Prose

\$4.00/9.60 shekel

Bar-Ilan University, n.d., 70p. Prose on the Holocaust (Heb.), Ramat Gan, Department of Education, 16) Chana Yaoz, Young Literature—Chapters in [Israeli] Poetry and

\$4.00/9.60 shekel

זמטון לחקר השואו

עייש ארנולד וליאונה פינקלר

AD, 9

סיון תשנייד – יוני 1994

אוניברסיטת בר־אילן

BULLETIN
of the
Arnold and Leona Finkler

Holocaust Research Institute of

June 1994 - Sivan 5754 No. 6

BAR-ILAN UNIVERSITY

אוניברסיטת בר-אילן

CIQ: 9

אוווא ארנולד וליאונה פינקלר

שמכנל לחקר השואה בולטין

בולטין המכון לחקר השואה עייש ארנולד וליאונה פינקלר

QQ, 9

סיון תשנייד/יוני 1994

(V) V (V)

החלק העברי:

משלחן המערכת מחקרים ופרוייקטים לימודי שואה בישראל 1992–1993 ביקורת ספרים פרסומים חדשים פרסומים

משלתן המערכת ביקורת ספרים משלתן המערכת מחקרים ופרוייקטים לימודי שואה בישראל ביקורת ספרים

כל הזכויות שמורות נדפס בדפוס 'גורפיות' (יגוף־חו') בעיימ, ירושלים

משלחן המערכת

בהמשך למנהגנו מאז שנת 1990, אנו מגישים לקורא מהדורה דר־לשונית שי הבולטין האינפורמטיבי של המכון לחקר השואה עיש ארנולד ולאונה פינקלר כפי שנהגנו כבר בבולטין מספר 5, אנו מגישים לקורא, מלבד המדורינ האוויוירמינית מדור ריהורת האינה העריה וראוולים

האינפורמטיביים, מדור ביקורת ספרים בעברית ובאנגלית. בחלקו האנגלי של הבולטין מופיע דוייח על פעילות חברי המכון בשנים 1992 ר-1993, ותוצאות הסקר בדבר הוראת השואה באוניברסיטאות בישראל בשניכ 1992 – 1993. כמו כן מופיעה רשימת פרסומי המכון אותם ניתן לרכוש דרכ

בהנחות ניכרות. בדבר פרטים יש לפנות לדייר יהודית באומל, עורכת הבולטין, המכון לחקו השואה עייש ארנולד וליאונה פינקלר, אוניברסיטת בר־אילן, רמת־גן 52900.

ביקורת ספרים

J. Walk, Die "Juedische Zeitung fuer Ostdeutschland", Hildesheim: Georg Olms, 1933, 151 p.

פרזפי יוסף ולק, המנהל הראשון של המכון לחקר תפוצות ישראל בזמן החדש, פרסם לאחרונה את ספרו על "העיתון היהודי למזרח גרמנית", בהוצאת אולמס שבהילדסהיים בגרמניה. מנסיוני האישי ידוע לי היטב מה רב המאמץ בפרסום המתייחס למספר שנתונים של עתון כלשהו. הדבר מחייב לא רק לקרוא את כל גליונות אותם שנתונים אלא אף לבודד את החשוב והרלוונטי לנושא המחקר ולבנות עליו את התאור. יוסף ולק עשה כל זה בשקידה רבה ובנוסף לכך מורגשת גם המוטיבציה האישית שדרבנה אותו, כאיש ברסלאו לשעבר, כלפי עתון שהופיע באותה עיר ושעסק במידה ניכרת באירועי הקהילה היהודית הגדולה הואת. העתון שמר על הופעה נויטראלית ובלתי מפלגתית ושום זרם לא קופח הדיוות, אף שהמגמת הציונית של עורכיו היתת ניכרת.

תיעוד חיי הקהילה היהודית של ברסלאו נפל במידה מסויימת בין שני ברסלאו) ואין ביוכן התענינות בעבר הגרמני של ערי המערב הפולני של חיום. ברסלאו) ואין בפולון התענינות בעבר הגרמני של ערי המערב הפולני של חיום. פלן לא יצא עד כה ספר זכרון לקהילה יהודית גדולה ומפוארת זאת. ספרו של מתבהרות בתאורו. בגלל מרכזיותה של הקהילה באים לידי בטוי בעתון גם פרשיות כלליות שבחיי יהדות גרמניה באותה תקופה. על נפונה עומד המחבר על מתנהרות שבהיות קהילת ברסלאו קהילה אחידה, משותפת לאורתודוכסים וליברלים, שבה שררה אוירה שעוראל קרליבן זייל קראה לה בשעתו בכנוי יירוח וליברלים, שבה שרתו אוירה שעורתולה, כותב ולק, שהב דייר משה חופמן קידם בברכה וליברלים, באפינו את הקהילה, כותב ולק, שהב דייר משה חופמן קידם בברכה ותיר בצד זה שהרב גם התנגד באופן החלטי לקיים סניף של יאחדותי בקהילתו, את הקמה ארגון ישחדותי באורתודונסים סניף של ישחדותי בקהילתו, את

וואת למען שמירת אחדות האורתודונסיה בקהילה. אוירת האחדות חפורמאלית בקהילת הופרעה לא מעט בויכוחים פנימיים בעניני הלכה וגם מסביב לעניני בית הספר היהודין אולם הדברים לא הגיעו עד

עם זאת, יש גם שני חוקרים זרים, התורמים למבט משווה: האחד מנסה להעריך את כיבושה של נורווגיה בידי הגרמנים כנקודת מפנה בתפיסת-הביטחון שלה, האחר דן בניסיון הבעייתי של הצרפתים להתמודד עם זכרון וישי מאז

שחרור צרפת ועד למשפט בארבי. מאמרים: מאמרו של בוב דה חראף מבחינת חקר השואה יש עניין בשני מאמרים: מאמרו של בוב דה חראף (Bob de Graaff), על "קולאבוראציה והתגדות: מבט משווה" (עמי 95-108), שמי ניסיון השוואתי מועיל על ענייני שיתוף הפעולה עם תטאצים וההתגדות לתם בארצות מערב אירופה תוך ניצול ביבליוגרפיה רחבת היקף ומעודכנת; ומאמרו של מיפוט (M.R.D. Foot) ששמו: "(צמי 109 מיפוט (114–109) שמורויות להולנד בתחום אפשרויות החתגדות הפעילה ומגיע למסקנה, שאופיה היה שונה מזה שבבלגיה ובצרפת, החתגדות הפעילה ומגיע למסקנה, שאופיה היה שונה מזה שבבלגיה ובצרפת,

"Dutch resistance was more like Polish or Norwegian than it was like French or Belgian: most of those who determined to resist, did so from the earliest stages, in spite of the overwhelming practical arguments in favour of collaboration. About a million men and women — one in eight of the whole population — tried to take part: a percentage quite respectable enough in the eyes of history to outweigh the local Nazis and the volunteers for the Waffen-SS." (p. 114).

ד מעמן

Michael R. Marrus, The Holocaust in History, University Press of New England, Hanover and London 1987, 267pp.

ספר קומפקטי זה, הסוקר את ההיסטוריוגראפיה של השואה עליפי הנושאים המרכזיים שעלו בה לדיון מאז תום מלחמת העולם השנייה ועד אמצע שנות ה-8, הפך מאז פרסומו לספר יסוד בתחום חקר השואה. הספר זכה למהדורות נוספות, ביניהן בכריכה רכה (1989 Penguin Book, 1989) ובתרגומים (לצרפתית, למשל). מיכאל מארוס, פרופסור להיסטוריה באוניברסיטת טורונטו שבקנדה, למשל). מיכאל מארוס, פרופסור להיסטוריה באוניברסיטת טורונטו שבקנדה, השכיל בספרו זה ליצור סינתיזה ראוייה ובהירה של ספרות המחקר הענפה שהתפרסמה בתחום חקר השואה, ספרות אשר מכה את חבא בשעריה בהלם

כשל היקפה העצום. יכולתו האנליטית של מארוס מתגלה בדרך הארגון של הספר בצורה

דרך תאורו את "העתון היהודי למזרח גרמניה" שהופיע בברסלאו הציב המתבר גם מצבה מכובדת לקהילה מכובדה וחשובה זו שבתולדותיה מילאה משפחתו חלק מעשי, ועל כך יבורך.

יבוד מן אנני

J.P.B. Jonker, A.E. Kersten, G.N. van der Plaate (eds).
Vijftig jaar na de inval. Geschiedschrijving en Tweede
Wereldoorlog, SDU uitgeverij, 's-Gravenhage 1990,
238pp.

מלחמת העולם השנייה וכל הטובב אותה הוא אחד הנושאים המעסיקים ביותר את חוקרי ההיסטוריה בת-זמננו, במיוחד באירופת. מתוך הזווית הישראלית והיהודית אין תמיד מודעים להיקף הכתיבה בנושאים אלה, ולרלבאנטיות שיכולה להיות לממצאי המחקר הכללי לחקר השואה. במיוחד אמורים חדברים לגבי המחקר המתפרסם בשפות ארצות אירופה הקטנות יותר, ושאיננו מתורגם לאחת השפות המובילות (אנגלית, גרמנית, צרפתית). הספר הנסקר כאן הוא לאחת השפות המבילות (אנגלית, גרמנית, צרפתית). הספר הנסקר כאן הוא לאחת השפות לרד

אחת הדוגמאות לכך.
שמו של הספר: "חמישים שנה לאחר הפלישה. היסטוריוגרפיה ומלחמת
שמו של הספר: "חמישים שנה לאחר הפלישה. היסטוריוגרפיה ומלחמת
באוניברסיטה החופשית (הפרוטסטאנטית) באמסטודם בחודש מאי 1990 (בין
העולם השנייה", והוא אסופה של הרצאות שנישאו בכינוס שנשא שם זה
באוניברסיטה החופשית (הפרוטסטאנטית) באמסטודם בחודש מאי 1990 (בין
הקדים בתולדות ספרי הכינוסים). כפי שניתן להבין מכותרתו, מתמקד הספר
בעניין זה מעלים המחברים השונים נשאים כגון הסיבות לתבוסתה המתירה של
שנוך לאחר הפלישה" מתייחס, כמובן, לפלישה הגרמנית להולנד במאי 1940.
במניק זה מעלים המחברים השונים נישאים כגון הסיבות לתבוסתה המתירה של
של הכיבוש הגרמני בהולנד וחלקו של הוורמאכט (הצבא הגרמני) בכך, התמורות
במבנה הצבא ההולנדי כתוצאה מהמלחמה, הערכה מחודשת של הצי ההולנדי,
ניצול הכלכלה ההולנדית על-ידי הגרמנים, וחיבורים שונים על תחליכי השיקום
במבנה לאחר המלחמה.

G

Dictatorship: Problems and Perspectives of Interpretation, Edward I. Kershaw, The Nazi מתעניין, לצד ספרו הבסיסי של איין קרשאו: כללו של דבר, זתו ספר יסוד בחקר השואה, הראוי להימצא בספרייתו של כל תביבליוגראפי לספר (אינני סבור, שחדבר היה מחייב שינוי במבנה חספר מארוס מוצא עוזר המצוי בחקר השואה העברי, שהיה משלים את הבסיס ממושכות הפכה אותו למודע למחקר זה. דומה שהמחקר היה יוצא נשכר, לו היה משתמש בתרגומים אנגליים במקום שהם מצויים, ושהותו בארץ לתקופות אכן נעשה מחקר רחב, שאיננו בא לביטויו הראוי בספר זה – למרות שמארוס כמו כן ערך מארוס סדרה בת 15 כרכים ובה קרוב ל־300 מאמרי יסוד על ובתיוות שלו). ואולי יכול חדבר לבוא על תיקונו במהדורה עברית של חספר, חשוב הדבר לגבי מחקר השואה הכתוב בעברית וביידיש, משום שבשפות אלו לזקוף זאת לחובתו. אעפייכ, ניכר היעדר ידיעת השפות הללו בספר. במיותד ואיטלקית, אך אין הוא יודע עברית ויידיש ושפות מזרח־אירופיות. ברור, שאין M.R. Marrus (ed.) : השואה באנגלית – על בסיס הסינונייה שבספר שלפנינו מארוס מתמצא בשפות אירופיות אחדות – אנגלית, צרפתית, גרמנית, The Nazi Holocaust, Meckler, Westport Ct, 1989. אשר אין ספק בנחיצותה.

דן מכמן

Arnold Publishers, Kent 1989

Wetzel), Verlag D.H. Beck, Muenchen 1988, 780pp. Kwiet, Guenter Plum, Clemens Vollhals, Juliane schaft (unter Mitarbeit von Volker Dahm, Konrad 1933-1945. Leben unter nationalsozialistischer Herr-Wolfgang Benz (Hrsg.), Die Juden in Deutschland

רבת אוכלוסין שהתחום המדעי מתרכז בה, יהיו פרובינציאליים! חספר שלפנינו אבן שושן את המושג "פרובינציאלי", "תפיסה פרובינציאלית" (**המלון נחדש**, "קרתני, שתוא לפי ההשקפות והנותג של בן עיר קטנה ונדחתי" – כך מגדיר אי ירושלים תשכייט). הייתכן, שחוקרים במוסד מחקר מרכזי בתחום מדעי, במדינה

(Institut fuer Zeitgeschichte) והוצאת בק, שניהם במינכן, יודעים להוציא הספר עב־כרס, חוצא בצורה מהודרת (נייר משובח, עטיפת כרומו, כריכה מצויינת, עימוד פנימי נעים, מפתח מפורט) — כפי שהמכון להיסטוריה בת זמננו מוכית, שאכן ייתכן הדבר.

היירארכית סביב נושאים מרכזיים ובתוכם — סביב תת-נושאים או תת־סוגיות.

השואה במבט כולל (The Holocaust in perspective) : לשאלות מרכזינתה הנושאים המרכזיים וחלוקתם הם כדלהלן:

של האנטישמיות; האנטישמיות של היטלר; ייחודה של השואה; חדרך

-- הדרך העקלקלה; הפקידים במערכת הפתרון הסופי; הבטים שונים של תפתרון הסופי : האינטנציונאליסטים – הדרך הישירה ; פונקציונאליסטים לרצח המונים (פרק 2).

בעלות בריתה של גרמניה, מדינות מנוצחות וממשלות משתפות־פעולה מזרח אירופה — ייהפתרון הסופייי ביימרחב המחיהיי הגרמני ; מערב אירופה מדיניות היישוב/האיכלוס הנאצית (פרק 3).

דעת קהל באירופה תחת השלטון הנאצי : גרמנים ; מזרח־אירופה ;:מערב ומרכזה – רצח מאולתר (פרק 4).

אירופה; התמיכה ביהודים (פרק 5).

הקרבנות: הגיטאות במזרח־אירופה; יהדות מרכז־אירופה ומערבה;

שרות ומחנות במזרח־אירופה; סלובקיה והונגריה — הצלה כדוך של ההתנגדות. תיהודית: בעיות ויעדים של ההתנגדות היהודית: גיטאות: המחנות (פרק 6).

תמשקיפים: מה ידעוז פליטים בלתיקרצויים; הקחילות היהודיות; ברית התנגדות (מערב אירופה – חיוב הזהות היהתיית (פרק 7).

סופה של השואה: מו"מ לפדיון; אופציות הצלה אחרות; מצעדי המוות - המועצות: הארצות הנייטראליות; הכנסיה הקאתולית (פרק 8).

כפי שנראה בעליל, יוצר מארוס בעצם ספר היסטוריה בזעיר אנפין של והשתרור; מסקנות (פרק 9).

השואה, בלי להיגרר לתיאור פרטני של ארועים וארצות, אלא על ידי הצגת גם תפיסותיו והברעותיו האישיות של מאהוס בסוגיות מסוימות, אך אף פעם אין השאלות המרכזיות של הארוע הכולל והתקופה. אין ספק, שבאופן זה מתגלות

שאינו מצוי דווקא בספרות התיסטורית המקצועית. אין ספק, שדבר זה עוד מעלה נוספת של הספר, מלבד בהירוונו וארגונו, היא שפתו הקולחת, דבר דבר זה נעשה בלא הזכרת גישות אחרות שקיימות בתחום.

מעלה את שימושיותו של הספר.

מאז פרסום הספר לא קפא חקר השואה על שמריו. ואכן מארוס פרסם בכמה

"Recent Trends in the History of the Holocaust", Holocaust and (1 מקומות מאמרים שניתן לראות בהם השלמות לספר:

"Good History' and Teaching the Holocaust", Perspectives (American (2 Historical Association Newsletter), vol. 13, no. 5 (May/June 1993), Genocide Studies vol. 3, no. 3 (1988), pp. 257-265.

א מכמל

בהכנתו ניתן היה להגיע לתוצאה טובה פי כמה, שאכן היתה מגישה תמונה מקיפה יותר, מעודכנת יותר ומגוונת יותר של יהדות גרמניה בתקופה הנאצית – אילו יוזמיו ומבצעיו של המחקר לא היו שבויים בפרובינציאליות מחקרית Wiet ובלו בחקר השואה (תוא כתב בעבר על עמידה יהודית בגרמניה, על הכיבוש הנאצי בחולנד, ועוד), אשר תרם את הפרק על רדיפות חיהודים לאתר פוגרום ייליל חבדולחיי (115 עמודים). פרק זה מציג תמונה מקיפה של תקופה אשר, זכתה להארה מצומצמת יותר במחקר מאשר שנות השלטון הנאצי

דומה, כי הפרק הטוב ביותר בספר הוא זה של קונראד קוויט (Konrad

בורמים השונים.

כללו של דבר, ספר זה מהווה אכזבה גדולה. במאמצים ובמשאבים שהושקעו

המתבקש עם התנועה הציונית וארץ־ישראל וגם זה באופן מוגבל ביותר ובראייה ניכר היטב גם בפרק היסודי למדי כשלעצמו של פוקר דאם (Volker Dahm) על חד-צודוית), שאלה שנדונה, למשל, על-ידי יהודה באואר בספריו על תולדות חיי התרבות והרוח של יהודי גרמניה, שבו אין מוקדש כלל מקום לחיי הדת ואחרים. היעדר חחבנה "היהודיתי" (Jewry and the Holocaust, Detroit 1981) (Y. Bauer, My Brother's Keeper, Philadelphia 1974; American הגיוינט חראוי לשמו, לקשרי הגומלין בין יהודי גרמניה לבין יהודי העולם (מלבד הקשר זפרים. כל תלקי הספר כתובים בצורה מדעית מכובדות – וכבדה – כמקובל

כתוצאה מכך מחזיר אותנו פרק זה למצב המחקר של סוף שנות ה־50 וראשית זמופיעיים בסוף הספר, רק שישה כותרים הם באנגלית – ואין זכר לספרות ופיסות היהודים בגרמניה ומחוצה לה (וראה לעניין זה, למשל, את מאמרי: לשלוש: 1933–1935, 1935–1938, 1938 עד להפסקה ההגירה -- תפיסה שנות ה־60 בתפיסתו הכוללת המבקשת לחלק את התקופה מבחינת ההגירה 1986; וספרו של ארתור מורס, ו**העולם שתק,** במהדורתו הגרמנית משנת 1968). ההערות שנכתב על ידי יוליאנה וצל (Juliane Wetzel) – מלבד מה שתורגם בנים. אך הס' מלהוכיר ספרות ואת וממצאיה בפרק בן 86 העמודים ר-5 עמודי שנכתבה עד אמצע שנות ה־80 (אך לא נכתבה בגרמנית), יכולה למלא מדפים לענף מחקרי ינוסס בכל ארצות מערב אירופה ובישראל, והספרות בנושא זה נינטר פלום (Guenter Plum). המחקר על ההגירה היהודית מגרמניה, חשיבותה עכרוב על ידי (Deutsche Juden oder Juden in Deutschland), שכבולב על ידי מוחלטת. אך למחקרים אלה – ואחרים שכמותם – אין זכר בפרק המוקדש בלי מחקריהם של אברהם מרגליות ועוריאל חילדסהיימר, יענה בשלילה קמתמצא בתולדות יחודי גרמניה שיישאל, אם אפשר לכתוב כיום על תולדות הגרמני הוא כל המחקר הקיים בנושא. בין 112 הכותרים של הספרות המשנית נמחקר הגרמני. אף נעשה מחקר במקורות ראשוניים הכתובים גרמנית, ובכך יש שהופרכה כבר מומן הן מצד מספרי ההגירה, הן מצד מדיניות הנאצים והן מצד לגרמנית (כגון ספרו של ויימן, הפקרת היהחים, במהדורה הגרמנית משנת תשפעתה בגרמניה, וגורלה בארצות המקלט חשונות, היה מאמצע שנות ה־70 זיינציגות האדצית של יהודי גרמניהיי רייהאיחד הארצי של היהודים בגרמניהיי מקצועית בכל שפה אירופית אחרת, שלא לדבר כלל על עברית. כל חוקה תועלת למתעניין. אולם, הספר מקרין פרובינציאליות מכל עבר בהנחה, שהמחקר ילבירור חמושג יהצלה בחקופת השואהייי, ילקוס מורשת בייח נחשוון נשיים/נובמבר 1979], עמי 55–76).

העדר החתמצאות — או ההשמטה המכוונת! — ניכרת גם בפרק על החיים הכלכליים והמקצועיים. הייתכן כיום לכתוב על נושא זה בלי מחקריו של אברהם ברקאי על הכלכלה הנאצית, ובמיוחד על המאבק הכלכלי של יהודי אברהם ברקאי על הכלכלה הנאצית, ובמיוחד על המאבק הכלכלי של יהודי A. Barkai, Vom Boykott zur "Entjudung". (Das Wirtschaftssystem גרמניה אפילו לא מצנטטים des Nationalsozialismus), Koeln 1977

חשובים בנושאים אלה ואחרים. אך לא הם, ולא החוקרים הפחות ידועים, הם חוקרים שעסקו בהיסטוריה יהודית, כלומר, הינם חוקרים בעלי ראייה של ההקשרים היהודיים הכלליים של תולדות יהודי גרמניה. כך נתפסים תולדות יהודי גרמניה בחלק מתולדות גרמניה בלבד, ולא מוקדש שום פרק או אף סעיף

חלק מהשותפים למחקר הינם היסטוריונים יחועים זה מכבר, שכתבן מחקרים

: .

'n